

Behoud van landschap vereist keuzes

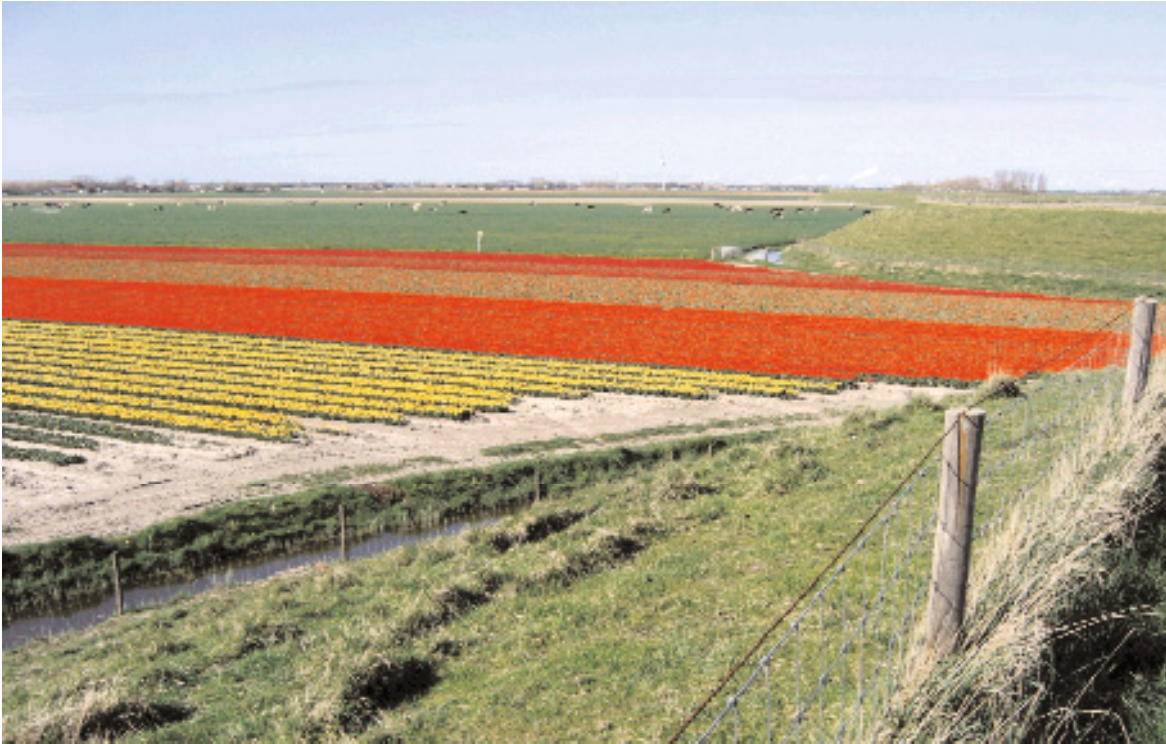
God schiep de wereld maar de Hollanders schiepen Holland, zodat ze de grond goed konden gebruiken. Belangrijke monumentale onderdelen ervan zijn niet voor niets staaltjes ingenieurskunst uit verschillende tijden: de Beemster, de Westfriese Omringdijk, de Stelling van Amsterdam, de Hondsbossche Zeewering, de Afsluitdijk, de Wieringermeer. De natuurlijke processen die er plaatsvinden zijn vrijwel altijd door mensen bijgestuurd of in gang gezet. Duinen en dijken moeten actief worden onderhouden, de waterstand moet worden gecontroleerd. Dat soort ingrepen hebben het karakteristieke Noord-Hollandse open landschap tot gevolg gehad. Een landschap dat voor een belangrijk deel geëxploiteerd wordt door de agrariërs, de natuurbeheerders en door de recreatiesector.

Maar wat als menselijk handelen schade gaat aanrichten aan het landschapsbeeld? Als tulpentelers gigantische schuren bouwen? Als schreeuwerige recreatieparken verrijzen aan de randen van natuurgebieden en elk dorp een uitbreidingswijkje wil realiseren? Gebruikers lopen elkaar in de weg en daardoor is de kwaliteit van het landschap in het geding. Landschap Noord-Holland organiseerde daarom samen met Architectuur Lokaal op 5 juni jl. de Middag voor het Landschap. Ambtenaren van de provincie, landschapsbeheerders, vertegenwoordigers van landbouw, natuurbescherming en recreatie, architecten, landschapsarchitecten, mensen van waterschappen en gemeenteraadsleden wisselden van gedachten over de keuzes die in Noord-Holland gemaakt moeten worden om de kwaliteit te bewaken. Tien sprekers gaven hun visie op het Noord-Hollandse landschap, elk vanuit hun specifieke betrokkenheid.

Landschapsarchitect Rik de Visser van Bureau Vista bijvoorbeeld nam duidelijk stelling. Hij ging in op één van de concrete voorbeeldlandschappen

Reportage > Tekst: Dorine van Hoogstraten > Beeld: Landschap Noord-Holland

Als we de specifieke kwaliteiten van het Noord-Hollandse landschap willen behouden, zullen er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt. Wat is belangrijker: behoud van weidevogels of behoud van het boerenbedrijf? De provincie kan daar een belangrijke rol in spelen.

van de middag: Laag Holland. Dat gebied, grofweg gelegen tussen Amsterdam, Beverwijk, Alkmaar, Hoorn en het IJsselmeer, heeft de status van Nationaal Landschap en dat betekent dat de kernkwaliteiten van dat gebied moeten worden beschermd, ook als er ontwikkelingen plaatsvinden. De kernkwaliteiten zijn benoemd bij de aanwijzing van dit Nationale Landschap: de openheid van het landschap met veel weide- en moerasvogels, het oude geometrische inrichtingspatroon in de droogmakerijen, de veenbodems en de strokenverkevelingen in de veenweidegebieden. Het is het oer-Hollandse landschap met een positieve uitstraling op de nabije stad: de openheid en rust vormen een aantrekkelijk contrast met Amsterdamse urbane regio.

Gebruikers lopen elkaar in de weg en daardoor is de kwaliteit van het landschap in het geding.

Maar volgens De Visser zijn sommige van de genoemde kernkwaliteiten onverenigbaar. Het agrarisch grondgebruik en het behoud van weidevogels zijn onmogelijk te combineren met behoud van het veen. En veen is de basis van dit landschap. De Visser pleitte daarom voor een robuuste keuze: behoud van het veen in de eerste plaats. Dat betekent dat in Laag Holland zoveel mogelijk gebiedseigen water moet worden vastgehouden om de afbraak van veen een halt toe te roepen. In de kwetsbare veengebieden zal gekozen moeten worden voor extensief grasland, moerasnatuur of levend hoogveen. In de gebieden waar klei op veen voorkomt, in de droogmakerijen en in de kustzone zal er dan ruimte zijn voor landbouw en agrarisch

natuurbeheer. Die keuze is helder en kan de basis vormen voor diverse ontwikkelingen.

De Visser was niet de enige die pleitte voor heldere uitgangspunten bij de omgang met het landschap. Het toelaten van van alles een beetje is niet erg populair. Maar tegelijkertijd leggen heel veel groepen een claim op de ruimte. Bij het maken van keuzes is daarom samenwerking belangrijk. Noord-Holland heeft een dynamisch en dichtbevolkt landschap dat onder sterke invloed staat van de nabije grote stad. Landbouw, recreatie, infrastructuur, water, wonen en natuurbeheer hebben in Noord-Holland allemaal hun claim op ruimte. Als al die partijen louter opkomen voor hun eigen belang raakt het landschap versnipperd. En daar komt de Provincie in beeld. De provincie kan met behulp van een structuurvisie vastleggen welke kwaliteiten in Noord-Holland echt belangrijk zijn. Miranda Reitsma, provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit, merkte op dat het bij planvorming belangrijk is om te denken in termen van gebieden, landschappelijke eenheden en niet meer in gemeentegrenzen. Ook beheer is cruciaal. De provincie kan bij een beperkt aantal zaken een centrale, sturende rol spelen en de samenwerking tussen verschillende belanghebbende partijen bevorderen.

Daarbij sloten ook twee boeken aan die op de Middag van het Landschap een aantal keren werden genoemd. De WZNH - Adviescommissies voor Ruimtelijke Kwaliteit publiceerde *Landschap NH, over de regio van functieveranderingen en bouwactiviteiten in het landelijk gebied van Noord-Holland*. De vraag wie er moet waken over de kwaliteit van het landelijk gebied en welke beleidsinstrumenten daarbij van pas kunnen komen worden in dat boek uitgebreid besproken vanuit verschillende invalshoeken. Het landschap blijft zich ontwikkelen en dat is niet erg, als die

ontwikkelingen maar goed vormgegeven worden. Zoals landschapsarchitect Steven Slabbers opmerkte: de grootste bedreiging voor een landschap is onverschilligheid.

Meer specifiek is de publicatie die onder leiding van de vroegere rijksbouwmeester Tjeerd Dijkstra verscheen over de Purmer. Het 'bundelingsgebied', zoals de Purmer wordt genoemd, wordt verkend, onderzocht en geanalyseerd. Net als tijdens de Middag van het Landschap worden mensen met verschillende visies en belangen bij elkaar gebracht om iets te zeggen over een deel van het Noord-Hollandse landschap. Cultuurgeschiedenis, demografie, bereikbaarheid, natuur, woningbouw, het beeld van het landschap: het komt allemaal aan de orde in het boek *Purmer-meer - ontwerpen aan de Purmer als bundelingsgebied in het Nationaal Landschap Laag Holland*.

Keuzes maken op basis van een brede discussie met alle belanghebbenden en vervolgens handhaven: dat lijkt de beste optie om kwaliteiten van het Noord-Hollandse landschap te bewaken. En dan kan het nog eeuwen mee als zelfgemaakt landschap om trots op te zijn.

Informatie

Dorine van Hoogstraten is freelance journalist.

Landschap NH, over de regio van functieveranderingen en bouwactiviteiten in het landelijk gebied van Noord-Holland, WZNH Adviescommissies voor ruimtelijke kwaliteit, op te vragen via: info@wznh.nu

PURMER-MEER, Ontwerpen aan de Purmer als bundelingsgebied voor de opvang van de toekomstige woningbehoefte in het Nationaal Landschap Laag Holland, Stichting Purmer-Meer, Edam, 2008, 978-90-78469-04-9, € 39,50